

BİR ÜNİVERSİTENİN İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ SINIF ERKEK HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MESLEĞİ ALGILAMA TARZLARI: NİTEL BİR ÇALIŞMA*

Adeviye AYDIN

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı

ÖZET

Çalışmada bir üniversitenin ikinci ve üçüncü sınıf erkek hemşirelik öğrencilerinin mesleği algılama tarzları fenomenolojik yaklaşım kullanılarak belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma altı gönüllü erkek hemşirelik öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Hemşirelik eğitiminde ikinci sınıftan itibaren klinik deneyim ve gözlem gelişmeye başladığı için araştırmaya ikinci sınıftan itibaren öğrenciler seçilmiştir. Araştırmaya verileri öğrenci veri formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırma verileri toplandıktan sonra araştırmacı tarafından görüşmeler birkaç kez okunarak uygun temalar ve alt temalar belirlenmiştir. Analiz ve değerlendirmeler kapsamında temalar ve alt temalar oluşturulmuştur. Verilerin analizinden ortaya çıkan temalar: Meslek seçimi, cinsiyete dayalı kalıplar, mesleğe ilişkin bireysel algı ve gelecek planlarıdır. Cinsiyete dayalı kalıplar temasında katılımcılar çoğunlukla klinikte güç gerektiren durumlarda kendilerine ihtiyaç duyulduğunu belirtmişlerdir. Hemşirelik mesleğini seçme temasında, katılımcıların mesleği seçme nedenleri belirlenmiştir. Ekonomik nedenler, sağlıkla ilgili bir alan olma ve üniversite sınav sonuçlarına göre bölümü seçme bu nedenlerdendir. Hemşirelikte erkek öğrenci sayısının kız öğrencilere göre daha az olması nedeniyle ikinci ve üçüncü sınıf erkek öğrenciler, eğiticiler tarafından kendilerinin daha fazla ilgi odağı haline geldiklerini belirtmişlerdir. Hemşirelik eğitiminde, eğiticilerin erkek öğrencilere yaklaşımı öncelik ve baskı oluşturacak şekilde olmamalı, erkek öğrencilerin rahat bir şekilde kendini ifade etmesi sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Erkek hemşirelik öğrencileri, mesleki algılama, nitel çalışma

PROFESSION PERCEPTION STYLES OF SECOND AND THIRD YEAR MALE NURSING STUDENTS IN A UNIVERSITY: A QUALITATIVE STUDY

ABSTRACT

The aim of this study was to determine the perception style of the profession of second and third year male nursing students in a university by using phenomenological approach. The study was carried out with 6 volunteer male nursing students. Because of clinical experiences and observations of nursing students begin to development at the second year of the nursing education, selection of attended students were made from second year. Study data were collected by student data form and semi structured interviews. After data collection process completed, interview texts are read several times by researcher and determined the appropriate theme titles and sub-theme titles. These titles were made within the scope of analyses and assessments. Themes are: Profession choice, gender based stereotypes, individual perception of the profession and future plans. By the gender based stereotypes theme participants were mostly stated that they are usually used for works which require strength in the clinic. In the choice of nursing profession theme, the reasons that the participants choosing this profession have been determined. Economic conditions, interested in health field and indispensability of choosing department according to university exam results are these reasons. Because of the number of male students in nursing is less than girls' number, third and second year male students were more likely to become the focus of attention by educators. In nursing education, trainers approach shouldn't display priority and pressure to male students so by this way male students should be provided to express themselves with comfortable manner.

Key Words: Male nursing students, profession perception, qualitative study

GİRİŞ

Hemşirelik mesleğini algılama, bireyin meslek hakkındaki görüşü, duygu ve düşüncelerini ifade etmesi olarak tanımlanmaktadır. Hemşirelik öğrencilerinde algılama, hemşirelik

uygulamalarındaki bilgi artışı ve deneyim sonucunda mesleğe yüklenen anlam ve bakış açısının oluşumuna katkı sağlamaktadır (1). Mesleki niteliklerin algılanması ilk klinik uygulama ile

gerçekleşmektedir (2). Ancak üniversiteye ilk adımdan itibaren mesleğe yönelik algının sorgulanması ilk hedefler arasında olmalıdır (3). Mesleğe yüklenen anlamlar ilerleyen dönemlerde mesleğin gelişimini sağlamakta ve meslek üyelerinin iş doyumunun artmasında önemli bir yer kazanmaktadır (4). Algı; kültürel özellikler, bireysel özellikler, daha önceki deneyimler ve otomatik düşüncelerden etkilenmekte olup söz edilen faktörler mesleğe yüklenen anlamları da etkilemektedir (5). Bireysel özelliklerden olan cinsiyet farklılıkları mesleğe yönelik algının farklılaşmasında önemli bir faktördür.

Ülkemizde 1954 yılında yapılan hemşirelik kanuna göre sadece kadınlar hemşirelik yapabiliyorlardı. 2007 yılında bu kanunda yapılan değişiklikle Hemşirelik Yüksekokulları ve Sağlık Yüksekokullarının Hemşirelik Bölümlerine kız öğrencilerle birlikte erkek öğrencilerde alınmaya başladı (6). Böylelikle meslekte farklı cinsiyette bireylerin bir arada eğitim görmesi ve çalışması pozitif ve negatif mesleki algıyı beraberinde getirmiştir.

Hemşirelikte cinsiyet farklılıklarının olması hemşirelik mesleği açısından bir motivasyon kaynağıdır (7). Literatür incelemesinde erkek hemşirelerin kız öğrencilerdeki gibi benzer sebeple hemşire olmak istedikleri belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin insanları sevdikleri ve onlara yardım etme isteğinden, böylece koruma ve ilgi sağlayabilme inançlarından ötürü mesleği seçtikleri belirlenmiştir (8, 9). Dyck ve ark. (2009)'da yaptıkları çalışmada erkeklerin girişkenlik, liderlik ve risk alma gibi erkeklere özgü davranış özelliklerine bağımlı oldukları saptanmıştır (10). Bu tür özellikler hemşireliği ve hasta bakımını daha ileriye taşımaktadır. Erkek cinsiyetinin hemşirelik mesleği açısından olumlu karakteristik özelliklerinin yanında erkek hemşirelik öğrencilerinde bazı psikolojik stresler de tanımlanmıştır. Bunlar arasında esas olumsuz algılardan biri de gey ya da kadınsı olma korkusudur

(11). Sonuç olarak erkek hemşireler, hemşirelik eğitiminde çoğunluğunun kadınların oluşturması ve onlarla bir arada olmaktan ötürü kadınlara benzeme endişesi duyabilmektedirler. Ayrıca erkek hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğu mesleki isimlerinin "sağlık memuru" olmasını tercih ettiklerini belirttikleri görülmektedir (12, 13). Bu durumu etkileyen pek çok faktör bulunmasıyla birlikte toplumumuzda hemşirelik mesleğinin kadın rolü olarak kabul edilmesi ve bu algının değişiminin de zor olacağı düşüncesi altta yatan faktörlerdendir. Wang ve ark. (2011)'da erkek öğrencilerde mesleği algılamaya yönelik yaptıkları çalışmada, hastaların bakım aldıkları erkek öğrencilere güvenmedikleri, onların kadın hemşireler gibi dikkatli olmadıkları ayrıca enjeksiyon gibi uygulamaları daha acı verici olarak gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir (11).

Hemşireliğe yönelik algı tarih boyunca toplumlarda da farklılık göstermektedir. Ülkemizde hemşirelik, fedakar, hastaya bakım veren, yardım eden profesyonel bir meslek olarak kabul görmektedir (14). Kaya ve ark. (2011)'da yapmış oldukları araştırma da toplumun kadın mesleği olarak algılanan hemşirelik mesleğinin her iki cinsiyetinde yapabileceği şeklinde bir değişim ve gelişim gösterdiği saptanmıştır (15). Özellikle toplumdaki bu tür algının değişmesi meslek seçiminde de erkek hemşirelik öğrencilerinin mesleği kabullenişini kolaylaştırabilir.

Mesleğe yüklenen olumlu ya da olumsuz algı meslek seçimini de etkilemiştir. Ülkemiz de meslek seçiminde bireylerin bir kısmı idealindeki meslekte eğitim görememekte üniversite sınavından alınan puana göre öğrenciler hayatlarını şekillendirmektedir. Özellikle de hemşirelik mesleğinde iş istihdamının geniş olması bu mesleğe seçimde ebeveynlerin çocuklarını yönlendirmelerini sağlamaktadır.

Bu araştırma ile bir üniversitede öğrenim gören ikinci ve üçüncü sınıf erkek hemşirelik öğrencilerinin meslek algısına ilişkin görüşlerinin derinlemesine betimlenmesi amaçlanmaktadır. Algılarının ortaya konularak eğitimcilerin de eğitim programlarının yapılandırılmasında katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma, erkek hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğini algılama tarzlarında belirlenmesi amacıyla fenomenolojik yaklaşım kullanılarak nitel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini 2013-2014 öğretim yılında bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenimine devam etmekte olan erkek öğrencilerden altı ikinci sınıf, üç üçüncü sınıf ve üç dördüncü sınıf erkek öğrencileri oluşturmaktadır. Birinci sınıf öğrencilerin araştırmanın evrenine alınmamasının nedeni bu öğrencilerin sahada uygulama deneyimlerinin ve gözlemlerinin ikinci sınıftan itibaren aktif bir şekilde gerçekleşmesidir. Araştırmada gönüllülük ve temaların doygunluğa ilkesi kriter alınarak alınarak araştırmaya toplam altı erkek öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılımda isteklilik göstermediğinden dolayı dördüncü sınıf öğrencileri araştırmaya dahil edilememiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin tanıtıcı bilgiler formu ve yarı yapılandırılmış görüşmede kullanılacak sorulardan elde edilecek yanıtların toplanması planlanmıştır.

Tanıtıcı Bilgiler Formu

Bu form araştırma erkek öğrencilere ait tanıtıcı bilgileri toplamak amacıyla geliştirilmiştir. Öğrencinin sınıfı, yaşı, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, anne mesleği, baba mesleği, eğitimini sürdürürken kaldığı yer, hemşirelik mesleğini kaçınıcı tercihte seçtiği bilgileri içermektedir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Bu formda bir üniversitede öğrenim gören ikinci ve üçüncü sınıf erkek hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik algılarını belirlemek amacıyla araştırmacının yarı yapılandırılmış görüşmelerde kullanacağı soruları içermektedir.

1. Hemşirelik programına katılmaya nasıl karar verdiniz?
2. Sizce hemşirelik mesleği hakkında ailenin, yakınlarının ve toplumun algısı nedir?
3. İlk staj uygulamasından şu ana kadar bu süreci nasıl değerlendiriyorsunuz?
 - a) Teorik ve klinik uygulama ortamını bir bütün olarak düşündüğünüzde yaşantınızı etkileyen unsurlar var mı? Varsa bu unsurlar yaşantınızı nasıl etkiledi?
 - b) Klinik uygulamalar sonrasında mesleğe yönelik düşüncelerinizde herhangi bir değişim oldu mu? Hangi yönde?
4. Erkek öğrenciler için uygulamada avantaj yada zorluklar var mıdır?
5. Gelecek planların neler? Erkek hemşirelerin geleceğini nasıl görüyorsunuz? Klinik açıdan, yönetim açısından....

Araştırmanın Uygulanması

Araştırmanın yapılabilmesi için ilgili kurumdan gerekli izinler alındıktan sonra, etik açıdan uygunluğunun değerlendirilmesi amacıyla Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'na başvuru yapılmış ve 04.06.2014 tarihli GO 14/312-29 numaralı karar ile araştırmanın uygulanabilmesi için etik kurul izni alınmıştır.

Çalışmanın uygulanması sırasında öncelikle erkek öğrencilere çalışmanın amacı, çalışmaya katılmalarının gönüllülük ilkesine dayalı olduğu ve çalışma sonuçlarının sadece bilimsel amaçlarla kullanılacağı konularında bilgi verilmiştir. Ardından araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilere araştırmanın uygulanması yapılmıştır. Görüşmelerde daha önce

oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada altı erkek hemşire öğrencisi ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerin uzunluğu ortalama 50 dakika sürmüştür. Görüşmeler gerçekleştirilebilmesi için uygun ortam seçilmiştir. Görüşmeler kayıt cihazı ile kaydedilmiş, araştırmacı tarafından dinlenerek yazıya aktarılmış ve ardından çözümlenmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan verilerin analizi için içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Veri toplama süreci tamamlandıktan sonra elde edilen görüşme metinleri araştırmacı tarafından birkaç defa okunarak uygun tema ve alt tema başlıkları belirlenerek bu başlıklar kapsamında çözümlenmeler ve değerlendirmeler yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan katılımcıların tanıtıcı özellikleri incelendiğinde erkek öğrencilerin %40'ı 22 yaşında, %60'ının üçüncü sınıf, %60'ının yurtda yaşadığı görülmüştür. Hemşirelik mesleğini seçmelerinde %20'sinin ilk tercih olduğu, %40'ının ise son tercihinin olduğu belirlenmiştir. Görüşmelerden elde edilen verilerin yazıya dökülmesinin ardından, kodların daha sonra da temaların ve alt temaların belirlenmesine geçilmiştir.

Veri analizinden ortaya çıkan temalar: Meslek seçimi, cinsiyete dayalı kalıplar, mesleğe ilişkin bireysel algı ve gelecek planıdır.

Meslek Seçimi

Hemşirelik mesleğini seçimine yönelik katılımcıların mesleği tercih nedenleri belirlenmiştir. Bu sebepler hemşireliğin sağlık alanında bir meslek olması, puana göre hemşirelik mesleğini seçmek

durumunda kalma ve ekonomik koşullar olarak sıralanabilir.

“İçimdeki o sağlık alanının isteğini de hemşirelikle tatmin etme yoluna gittim onda da en iyi okul burasıydı o yüzden buraya geldim” (Katılımcı 1, 3. sınıf öğrencisi)

“Hemşirelik mesleğini isteyerek seçtim. Şöyle söyleyebilirim. Genel olarak sağlık mesleklerine karşı bir ilgim vardı zaten eskiden beri. Elimdeki puanla da sağlık mesleklerini tamamen tercih yaptım.” (Katılımcı 2, 3. sınıf öğrencisi)

“Ekonomik şartlar itti diyebilirim. Öncelikli olarak ben matematik, bu tarz alanlar istiyordum. Mühendislik falan ama gerek ailemin ekonomik durumu olsun gerekse kendi rahatımı düşünmek olsun, dört yıl okuyacam ama dört yıldan sonrasında rahat olması lazım. Hemşirelik mesleğini kolay atanabileceğim meslek olduğu için tercih ettim” (Katılımcı 3, 3. sınıf öğrencisi)

“Hocalarım benden tıp fakültesi ya da diş hekimliği fakültesi, sağlık alanında yönelmemi istiyordu. Benimde isteğim o yöndeydi...İkinci bir yıla da girmeye tekrar göze almadım. Yoksa direktman istemiyordum hemşirelik bölümü hani tıp fakültesi puanıma göre bir yere geldim diyebiliriz” (Katılımcı 4, 2. sınıf öğrencisi)

“Önce tabii farklı bir meslek istiyordum, aklımda farklı bir meslek vardı. Ama sağlık alanında olduğu için yine alternatif olarak gördüm. İş alanı çok iyiydi.” (Katılımcı 5, 2. sınıf öğrencisi)

“..Çok isteyerek seçmedim. Dikey geçiş yaptığım için tek seçeneğim hemşirelikti. Mecbur olup seçtim ama iyiki seçmişim.” (Katılımcı 6, 2. sınıf öğrencisi)

Cinsiyetle İlişkili Kalıplar

Erkek hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde elde edilen veriler doğrultusunda toplumun erkek hemşirelik öğrencilerine yönelik bakış açılarını da içeren cinsiyetle ilişkili kalıplar temasını

ortaya çıkmaktadır. Bu tema içerisinde toplumun algısı ve öğretim üye/elemanların tutumu alt temaları yer almaktadır.

Toplum tarafından erkek hemşirelere yönelik algıyı belirten erkek hemşirelik öğrencilerinin görüşlerini içeren ilgili ifadeler aşağıda sunulmaktadır:

“İlk zamanlar biraz daha kaçamak cevaplar veriyordum. İşte doktor yardımcısıyım o tarz şeyler hemşirelik mesleği ile örtüşen şeyler o şekilde cevap veriyorum veya sağlık memuruyum diyorum ama şimdi gayet rahat şekilde ben bakımımı veriyorum diyebiliyorum. Hemşirelik diyorum ama yinede şayet kişiyi biliyorsam, kişi tavrını falan, ne kadar da ne desem anlamayacağını biliyorsam sağlık memuruyum diyorum erkeklerin öncesinden yaptıkları iş olduğu için sağlık memuru o şekilde diyorum öyle” (Katılımcı 3, 3. sınıf öğrencisi)

“Bana hemşire demiyor, ben söylemedim ama hemşir diyor aslında şeyde böyle bir hemşire hemşir ayrımı yok. Onlarda nerden duydu bilmiyorum; ama hemşir bey diyorhemşir diyor ben birazcık mutlu oldum, böyle bir şey beklemiyordum. Böyle bir şey söylemedim ama demek ki sosyal ortamda duyuldu “hemşir” diyorlar. En azından kız erkek şeyini ayırmışlar. Kız da olabilir erkek de olabilir farklı isim vermişler kendilerince, hem şaşırırım hemde mutlu oldum” (Katılımcı 4, 2. sınıf öğrencisi)

“Geçenlerde şöyle bir şey duymuştum bir hasta gece bakımı için bir erkek hemşireyi çağırılmış çocuğuna bakılması için. İşte bir deneyelim bakalım erkek bir deneyelim bakalım erkekler nasıl oluyor? Erkekler mi iyi? Kadınlar mı iyi? Ondan öyle bir şey duymuştum. Yani artık demek ki bayağı duyuldu” (Katılımcı 2, 3. sınıf öğrencisi)

“Kendimi tanıtıyorum tanıtmadığım zamanlar da oldu. Konuştum muhabbet falan en son sen ne iş yapıyorsun dediler? Öğrenci hemşireyim dedim yok ya bende seni doktor zannettim keşke sen doktor olsaydın çok üzülürdüm dedi... Üzülürdüm keşke zaten içimde bir yara o

yarayı deşmiş oldu o şekilde yani benim orda üzülüyorum. Bazen olur ya insan senden daha iyisini bekliyorsan öyle değildin onu ifade edince üzülüyorum, ama belli etmiyorum” (Katılımcı 1, 3. sınıf öğrencisi)

“Benim ailem yakın çevremden bahsedeyim erkek hemşire olur mu diyen tabi çok duydum. Arkadaşlarım değil tabi bizden önceden giren olduğu için bu algı ortadan kalktı. Tamamen kalkmadı, çünkü hala soranlar var. Erkek hemşire var mı? diye soran oluyor. Belki görmemişlerdi hastanelerde, çünkü haberleri yok. Anneler babamla hastaneye gittiğinde erkek hemşire görüyorlar. Gayette güzel erkek hemşirelerin başarılı olduğunu düşünüyorlar. Daha girişken daha cesur davranıyorlar. Çevremden yakın çevremden halamlar, teyzemler onlarda genelde erkek hemşire biliyorlardı. Dışardan söylendiğimizde erkek hemşire olur mu diye çok duydum”. (Katılımcı 5, 2. sınıf öğrencisi)

“Kızlardan çok daha farklıyım kadınlardan. Normalde odaya girdiğinde hemşire girdiğinde çok toparlanmazlar ama doktor girdiğinde hasta toparlanır yakınları falan dışarı çıkar. Ben girdiğimde de aynı şey olur mesela. Hastalar ismimi demez ...Bey olarak hitap ederler kızlarda öyle değil hanım kızım falan olur ne bileyim tatlım. Erkek olduğum için farklı toplumdaki yerinden dolayı ataerkil toplumdan” (Katılımcı 6, 2. sınıf öğrencisi)

“Fiziksel güç olarak biraz fazla yardımda bulunuyoruz pozisyon değiştirme şudur budur dün biraz onu fazla yaptım ondan biraz şikayet ettim. Mesela beş tane kız arkadaş var bir tane ben varım, direkman beni çağırıyorlar. Hani erkeğin güçsel açısından fazla olduğundan dolayı” (Katılımcı 4, 2. sınıf öğrencisi)

“Genelde kaba kuvvet gerektiren güç gerektiren durumları bize veriyor” (Katılımcı 3, 3. Sınıf öğrencisi)

Araştırmaya katılan ikinci ve üçüncü sınıf erkek hemşirelik öğrencileri, sınıfta daha az sayıda olmalarının öğretim

üye/elemanları tarafından daha fazla ilgi odağı haline gelmelerine yol açtığını belirtmişlerdir.

“Hocaların fazla soru sorması ilgi mi denir bilmiyorum da.. fazla ilgi bazen rahatsız edebiliyor bilmediğimiz birşey olabiliyor ya da o an hasta olabiliriz rahatsız olabiliriz ya da bilmiyor olabiliriz. Biraz rahatsız ediyor aslında bu hocaya da bağlı mesela bazı hocalarımız kız erkek diye ayırmaya çalışmıyor çalışmıyor değilde yani çok şey yapmıyor dikkat etmiyor ama bazı hocalarımız şey yapıyor bariz o hocalarımız tarafından dikkate alınıyoruz yani. Aslında fazla ilgi biraz şey yapıyor hocam yani hani bizde bazen diyorum banada kız öğrenci gibi davranılsın bazen gerçekten bunu söylediğim oluyor ama genel olarak şikayetçi değilim” **(Katılımcı 4, 2. sınıf öğrencisi)**

“Erkek olduğum için daha çok ortadayım. Cinsiyet farkından dolayı daha çok tanınıyorum. İletişim kurmam daha iyi oluyor hocalarımla” **(Katılımcı 6, 2. sınıf öğrencisi)**

Mesleğe İlişkin Bireysel Algı

Araştırmaya katılan erkek hemşireler yaşantılarındaki değişimi, özgüven, liderlik ve girişkenlik davranışlarında artış olduğunu mesleğe ilişkin bireysel algı teması altında aşağıdaki biçimde ifade etmişlerdir.

“Kişiliğimde etkilendi hem de yüzde yüz etkilendi. Mesela bizim yaşantı tarzı olarak işte bizim oralarda geçmişteki yaşantım kadınlarda çok beraber hayatımız olmadı ilişkilerimiz her zaman sınırlıdır yani biraz daha kendi erkekler erkeklerle, kadınlar kadınlarla olur ama hemşirelik bölümü ve hemşirelik mesleği böyle bir şeyi ortadan kaldırıyor” **(Katılımcı 1, 3. sınıf öğrencisi)**

“Şimdi daha çok bilgi sahibiyiz. Özgüvenimiz oluyor. Profesyonel iş yaptığımızı anladık. Bununla beraber tabi özgüvenimiz oldu. Sen naptıyorsun? deyince ben bunları yapıyorum rahatça

söylüyorum. Neler yaptığımı kendimi daha iyi ifade ediyorum” **(Katılımcı 5, 2. sınıf öğrencisi)**

“Şu anda bir yerde bir şey yapılacaksa, bunun benim tarafımdan yapılmasını isterim. Biraz girişken ruh yapısında oldum. Liderlik ruhu derler ya... Mesela bir tane 10-20 kişilik grup var orda birisi grubun bir temsilcisi olacaksa direkt bunu ben yapmalıyım diye kendimde bunu söylüyorum. Öncesinden böyle bir şey yoktu” **(Katılımcı 4, 2. sınıf öğrencisi)**

Gelecek Planları

Araştırmaya katılan bir öğrenci mesleki kariyerlerine hemşirelik alanında devam etmeyi düşünürken, iki öğrenci de hemşirelik mesleğine yeterince ait hissetmediğinden/ aidiyet geliştiremediğinden kariyer planının farklı yönde yaptığını belirtmiştir.

“Kendimi mesleğe ait hissediyorum çünkü artık bize bu anlayış verildi çünkü bilmiyorduk. Birinci sınıfta nasıl yapcaz? Millet yapıyor ama bizim gözüümüzde onlar çok iyi gözüküyor. Bizde öğrenmeye başlayınca bizde yapabiliyormuşuz. Sadece pratik eksikimiz var eğitim yönünden sıkıntı olmadığı için kendimizi bir mesleğe ait hissediyoruz arkadaşların girişimleri var bizde onları destekliyoruz. Mesela belki ileride bizimde girişimlerimiz olacak mesleğin hakkını savunma gibi gereken önemi daha çok verilmesi için tabi bizimde mesleğe ait hissediyoruz.” **(Katılımcı 5, 2. sınıf öğrencisi)**

“Adalet bölümünü okuyorum yani bu adalet bölümünü ordan hukuk fakültesi geçiş yapmayı düşünüyorum. Bu sene ya da bu sene şehir olarak karar vermezsem seneye işte bu süre zarfında bir-iki yıl hemşire olarak da çalışmayı düşünüyorum. Hemşire olmayabilir de şu yönden istiyorum öğrendiğim şeyler yerleşsin askere gitcez ordada kullancam bazı şeyleri öğrenmiş olarak askere gitmeyi istiyorum. Bir iki yıl hemşirelik yapmak hukuk fakültesini bitirdikten sonra avukat ya da savcı hakim sınavlarına girip öyle

devam etmek ama kesin değil o olmazsa psikolojide yüksek lisans, doktora yapıp hastanede psikolog olarak çalışmak bu olabilir. Şimdi son zamanlarda birde aklıma şeyde geliyor hemşirelikte yüksek lisans, doktora yapmak aklıma gelmiyor değil psikiyatri hemşireliğini düşünüyorum işte psikiyatri ilgim olduğu için sonra değişiklik şey proje var aklımda daha hangisi yapacağıma karar vermedim”(Katılımcı 1, 3. sınıf öğrencisi)
“...şu anda akademisyen olmayı çok istiyorum. Bilgim olduğunu birazda hakkettiğimi düşünüyorum” (Katılımcı 2, 3. sınıf öğrencisi)

TARTIŞMA

Araştırma bir üniversitede ikinci ve üçüncü sınıf erkek hemşirelik öğrencilerinin mesleği algılama tarzlarının belirlenmesine yönelik görüşlerini içermektedir. İçerik analizi sonucunda meslek seçimi, cinsiyetle ilişkili kalıplar, mesleğe ilişkin bireysel algı ve gelecek planları temalarından oluşmaktadır.

Çalışmada hemşirelik mesleği seçiminde hemşireliğin sağlık alanında bir meslek olması, puana göre hemşirelik mesleğini seçmek durumunda kalma ekonomik nedenlerden dolayı mesleği seçtikleri belirlenmiştir. Literatür incelemesinde mezuniyet sonrası iş fırsatlarından dolayı, genellikle ekonomik nedenlerle mesleğin seçildiği, bireysel ve ekonomik nedenlerle mesleği seçenlerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumunun daha pozitif olduğu belirlenmiştir (17-23). Ayrıca erkek hemşirelik öğrencilerinin aile üyeleri ve arkadaşların mesleği seçmeleri konusundaki desteklerinden dolayı hemşirelik mesleğini seçtikleri belirlenmiştir (24).

Araştırmadaki katılımcılar toplum tarafından erkek hemşirelik öğrencileri farklı olarak algılandığını hemşire yerine hemşir olarak hitap edildiği ve kadın mesleği olarak görüldüğünü ifade etmişlerdir. Benzer biçimde Tezel ve ark.

(2008)'nın hastalarla gerçekleştikleri çalışmada; hastalar hemşireliğin daha çok kadına özgü bir meslek olduğunu, erkek hemşirelerden bakım aldıkları anda bazı zorluklar (utanma vs) yaşayabileceklerini ifade etmişlerdir (16). Abushaikha ve ark. (2014)'da erkek hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada hemşirelikte olumsuz bir bakış açısı olduğunu ifade etmişlerdir (25). Katılımcılardan biri bu durumu şu şekilde belirtmiştir. “İlk yılımda bana herkes rotamı değiştirmemi, erkek hemşirelerin toplum tarafından reddedildiğini söylediler... fakat erkek doktorlar kabul ediliyor.” (25). Toplumda hemşirelik mesleğine yönelik yargının görüldüğü gibi ülkemizdeki durumla benzerlik gösterdiği söylenebilir. Bu durum hemşireliğin daha çok kadın mesleği olduğu zamanla erkek hemşirelerinde meslekte bulunması ve sayılarının artmasıyla bu yargının yıkılacağı ve meslekte erkek hemşirelerin de kabul edileceği düşünülebilmektedir.

Klinikte çoğunlukla kuvvet gerektiren işlerde kendilerinin bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu durumda kadın ve erkek cinsiyetine özgü kalıplaşmış rollerin devamlılığını gösterir niteliktedir. Benzer biçimde başka bir çalışmada da erkek öğrenciler cinsiyet ayrımını “kuvvet” gerektiren durumlarda, daha çok hastaları kaldırmak için çağrıldıklarını belirtmişlerdir (26).

Araştırmada özellikle sınıfta erkek hemşirelik öğrencilerinin sayısının daha az olmasından kaynaklı olarak öğretim üye/elemanları tarafından kız öğrencilere göre farklı tutum sergilendiği ifade edilmiştir. Ergöl ve Kütüncü (2013)'de yapmış oldukları çalışmada erkek öğrencilerin daha fazla cinsiyet ayrımcılığına maruz kaldığı belirlenmiştir (27). Erkek hemşirelik öğrencileri, kızların daha fazla baskın olduğu ortamda yalnızlık ve izolasyon deneyimleri yaşayabilmektedirler (28). Stott (2007)'da gerçekleştirdiği nitel çalışmada belirlenen

temalarından biri de izolasyondur. Erkek öğrencilerin öğrenme süreçlerinde yaşamış oldukları kızların yanında sorulan sorulara yönelik aptalca görünme korkusu ve yeterince akademik olamamayı yaşadıkları belirlenmiştir. Çalışmada görüşmecilerden biri bu durumu şu şekilde ifade etmiştir. *“Kızların alanında bir erkek olarak bazen baskı altında hissettim. Bir grup kadının içinde küçük dilimi yutmayı öğreniyorum”*. (29). Stott (2007)'de belirlediği erkeklerin hissettiği akademik ve klinik ortamdaki izolasyon bu çalışmada örtüşmektedir. (29).

Öğrenciler hemşirelik mesleğine yönelik bireysel algıları teması altında bu mesleğin yaşamlarında olumlu değişikliklere yol açtığını, pozitif yönde gelişimlerine katkı sağladıklarını ifade etmişlerdir. Hemşirelik eğitimi, bireysel ve mesleki yaşamda kullanılacak birçok becerinin gelişimine katkı sağlayabilmektedir. Bireysel yararların (arkadaşlık, temel hemşirelik bilgi ve becerilerini edinme), hemşireliğin toplumdaki değerini ve bir bilim olarak hemşireliği tanıma gibi olumlu yönleri olduğu belirtilmektedir (25). Hemşirelik mesleğine ilişkin bu şekilde olumlu gelişmeler zamanla bu mesleğin tercih edilmesini sağlayabileceği düşünülmektedir.

Öğrenciler kariyer planlarının farklı yönde olduğu belirlenmiştir. Erkek hemşirelik öğrencileri akademisyen olma, farklı bir alanda devam etme istekleri olduğu görülmektedir. Bu durumun nedenleri mesleği isteyerek seçmeme, mesleğe aidiyetin gelişmemesi, cinsiyet rollerinden ötürü zorlanma, toplumun yargısı, sorumluluk gerektiren bir meslek olma gibi nedenler olabilir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bir üniversitede erkek hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine ilişkin algılarının incelendiği çalışmada erkek öğrencilerin sayılarının kızlara oranla daha

az sayıda olmasına bağlı olarak araştırma kapsamında da gerçekleştirilen görüşmelerde erkek öğrencilere yönelik bazı tutum farklılıklarının olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik eğitiminde eğiticiler erkek öğrencilere yaklaşımlarında öncelik veya baskı oluşturacak nitelikte tutum sergilenmemesi böylece erkek öğrencilerinde rahat biçimde kendilerini ifade etmesi sağlanmalıdır. Araştırmaya katılan öğrenciler genel olarak hemşirelik mesleği uygulamaları ile yaşantılarında önemli değişiklikler olduğunu, mesleğin olumlu yönde davranış değişikliğine neden olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca mesleki aidiyet gelişmeyen öğrenciler, kariyer planlarını farklı yönde yaptıkları saptanmıştır. Bu nedenle erkek hemşirelik öğrencilerinin mesleğe aidiyetlerinin artırılmasına yönelik mesleği tanıtıcı nitelikte dersler eğitim programlarında yer verilmesi sağlanabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada mesleki algının gelişmesinde öğrencilerin klinik deneyim ve gözlem sayısının artması oldukça önemlidir. Ancak araştırmaya daha fazla klinik deneyim ve gözleme sahip olan dördüncü sınıf öğrencileri katılmaya istekli olmamıştır. Bu durum araştırmanın sınırlılıkları içerisinde yer almaktadır.

KAYNAKLAR

1. Andersson EP. The perspective of student nurses and their perceptions of professional nursing during the nurse training programme. J Adv Nurs. 1993; 18: 808-815.
2. Eşer İ, Khorshid L, Denat Y. Hemşirelik mesleğini algılamada ilk klinik uygulamanın etkisi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi. 2008; 24(1): 15-26.
3. Lai HL, Lin YP, Chang HK, Chen CJ, Peng TC, Chang FM. Is nursing profession my first choice? A follow up survey in pre-registration student nurses. [Nurse Education Today](#). 2008; 28: 768-776.

4. Şirin A, Öztürk R, Bezci G, Çakar G, Çoban A. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve mesleği uygulamaya yönelik görüşleri. *Dirim Tıp Gazetesi*. 2008; 83: 69-75.
5. Özer K. Ben değeri tiryakiliği,15. Baskı, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2011.
6. TC Resmi Gazete. “Hemşirelik Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, 2007; Kanun No: 5634, Sayı: 26510.
7. Zysberg L, Berry DM. Gender and students’ vocational choices in entering the field of nursing. [Nurs Outlook](#). 2005; 53(4): 193-198.
8. Kelly NR, Shoemaker M, Steel T. The experience of being a male student nurse. *J Nurs Educ*. 1996; 35 (4): 170–174
9. Meadus RJ, Twomey JC. Men in nursing. Making the right choice. *The Can Nurse*. 2007; 103(2): 13-16.
10. Dyck JM, Oliffe J, Phinney A, Garrett B. Nursing instructors’ and male nursing students’ perceptions of undergraduate, classroom nursing education. [Nurse Educ Today](#). 2009; 29(6): 649-653.
11. Wang H, Li X, Hu X, Chen H, Gao Y, Zhao H et al. Perceptions of nursing profession and learning experiences of male students in baccalaureate nursing program in Changsha, China. [Nurse Educ Today](#). 2011; 31: 36-42.
12. Çınar N, Şahin S, Sözeri C, Cev Ahir R, Akbulak Ö. Erkek öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih nedenleri ve öğrencilere göre hastaların tepkisi ve sağlık çalışanların yaklaşımı. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 2011; 6(17): 15-25.
13. Çıtak Tunç G, Akansel N, Özdemir A. Hemşirelik ve sağlık memurluğu öğrencilerinin meslek seçimlerini etkileyen faktörler. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*. 2010; 3(1): 24-31.
14. Öz F. Sağlık alanında temel kavramlar. Mattek Basım, Ankara 2010.
15. Kaya N, Turan N, Öztürk A. Türkiye’de hemşirelik imgesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 2011; 8(1): 16-30.
16. Tezel A, Akpınar BA, Yurttaş A, Çelebioğlu, A. Hastalar erkek hemşireleri kabul edecekler mi? *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*. 2008; 16: 13-18.
17. Koç Z, Bal C, Sağlam Z. Erkek öğrenci hemşirelerinin hemşirelik mesleğini algılama durumlarının belirlenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi Sempozyum Özel Sayısı*. 2010a; 318-323.
18. İnce S, Khorshid L. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2015; 18(3): 163-171.
19. Yi M, Keogh B. What motivates men to choose nursing as a profession? A systematic review of qualitative studies. *Contemp Nurse*. 2016; 52(1): 95-105.
20. Zamanzadeh V, Arman A, Valizadeh L, Keogh B, Monadi M, Negarandeh R. Choosing and remaining in nursing: Iranian male nurses perspectives. *Contemp Nurse*. 2013; 45(2): 220-227.
21. Kavurmacı M, Küçükoğlu S. Erkekler neden hemşire olmak istiyor? *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2014; 17 (1): 1-5.
22. Zencir G, Eşer İ. Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile hemşirelik tercihi arasındaki ilişki: Türkiye örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2016; 9(2): 30-37.
23. Kahraman AB, Tunçdemir N, Özcan A. Toplumsal cinsiyet bağlamında hemşirelik bölümünde öğrenim gören erkek öğrencilerin mesleğe yönelik algıları. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*. 2015; 18 (2): 108-144.
24. Rajacich D, Kane D, Williston C, Cameron S. If they do call you a nurse, it is always a “male nurse”: Experiences of men in the nursing profession. *Nurs Forum*. 2013; 48(1):71-80.
25. Abushaikha L, Mahadeen A, Abdelkader R, Nabolsi M. Academic challenges and positive aspects: Perceptions of male nursing students. [Int Nurs Rev](#). 2014; 61(2): 263–269.

26. Meadus RJ Twomey JC. Men student nurses: The nursing education experience. In Nursing Forum. 2011; 46 (4): 269-279.
27. Ergöl Ş, Kütüncü M. Hemşirelik öğrencilerinin uygulama alanlarında karşılaştıkları şiddet. Yükseköğretim Bilim Dergisi. 2013; 3(1): 65-69.

28. MacWilliams BR, Schmidt B, Bleich M. Men in nursing. Am J Nurs. 2013; 113(1):38-44.
29. Stott A. Exploring factors affecting attrition of male students from an undergraduate nursing course: A Qualitative Study. [Nurse Educ Today](#). 2007; 27: 325-332.